

Sex & Samfunds holdningspapir om køb og salg af seksuelle ydelser

Baggrund:

Sex & Samfund arbejder for en verden, "hvor retten til selvstændige valg respekteres fuldt ud", og vi søger gennem vores aktiviteter at styrke "den enkeltes mulighed for at træffe frie og informerede valg". Foreningens faglige tyngdepunkt er *seksuelle og reproduktive rettigheder*, og også når det gælder prostitution, er rettighedsperspektivet bærende i vores argumentation. Prostitutionsområdet er imidlertid vanskeligt at forholde sig entydigt til, fordi det omfatter et større spektrum af problemstillinger og involverer talrige, forskelligartede aktører. Desuden er det langt fra er indlysende, *hvis* og *hvilke* rettigheder, som bør veje tungest, og hvilke hensyn, der i øvrigt bør tillægges værdi. Endelig savner området generelt videnskabelig dokumentation, og det er derfor vanskeligt at udtale sig med sikkerhed om prostitutionens udbredelse og former samt konsekvenserne for sexarbejdere, kunder og samfund.

Fire centrale spørgsmål:

1/ Har prostitutionskunder ret til at købe seksuelle ydelser?

2/ Har prostituerede ret til at sælge seksuelle ydelser?

3/ Tager prostituerede skade af deres arbejde, og arbejder de under tvang?

4/ Er kriminalisering af sexkøb og -salg en hensigtsmæssig måde at hjælpe svage prostituerede på?

I forlængelse af Sex & Samfunds generelle mål og visioner giver de fire spørgsmål anledning til følgende refleksioner:

Ad 1/ Har prostitutionskunder ret til at købe seksuelle ydelser?

Nej. Ifølge gængse konventioner er ingen rettigheder absolutte, men må altid afvejes mod gældende jura samt – ikke mindst – mod hensynet til andre menneskers selvbestemmelse og integritet. Det giver derfor ikke mening at sige, at individer eller befolkningsgrupper har *absolut ret* til sex, endsige *absolut ret* til køb af seksuelle ydelser.

Ad 2/ Har prostituerede ret til at sælge seksuelle ydelser?

Ja. I udgangspunktet kæmper Sex & Samfund for det enkelte menneskes uindskrænkede ret til – under ansvar – at træffe selvstændige og informerede seksuelle og reproduktive valg. I denne sammenhæng kan moralsk-normative synspunkter (fx om at prostitution er til skade for samfundsmoralen, at det er en "sekundavare" eller et udtryk for et forkvaklet menneske- og seksualitetssyn) ikke tillægges nogen vægt. Det afgørende i et rettighedsperspektiv er respekten for den enkeltes selvbestemmelse, udfoldelsesmuligheder og integritet, og staten tillader da også generelt sine borgere – under ansvar – at forvalte deres liv, som de vil, uanset at visse typer livsførelse og erhverv utvivlsomt indebærer risici for nedslidning, sygdom og død. Den personlige frihed og det informerede valg vejer her tungest.

Ad 3/ Tager prostituerede skade af deres arbejde, og arbejder de under tvang?

Ikke nødvendigtvis. Der eksisterer hverken dansk eller international dokumentation for generelle skadevirkninger af prostitution, og det forekommer sandsynligt, at *omstændighederne* omkring prostitutionen (fx den sociale kontekst, eksistensen af alternative handlemuligheder, graden af tryk, selvbestemmelse, livsmod, respekt mv.) er afgørende for konsekvenserne af den enkeltes prostitutionserfaringer.

Hvad angår tvang, findes der en mindre gruppe af udenlandske prostituerede, som arbejder i Danmark som følge af "trafficking". Desuden findes der en gruppe gadeprostituerede, som primært prostituerer sig for at finansiere et ulovligt stofmisbrug. For begge disse grupper er der næppe tale om *reel* frivillighed, men snarere om forskellige former for pres. Antallet af sådanne svage prostituerede er vanskeligt at fastslå nøjagtigt, men foreliggende data tyder på, at deres antal er beskedent i forhold til den samlede prostitutionsgruppe (10-15 %).

Ad 4/ Er kriminalisering af sexkøb og -salg en hensigtsmæssig måde at hjælpe svage prostituerede på?

Næppe. Der er intet belæg for, at forbud mod køb og/eller salg af seksuelle ydelser vil lægge en markant dæmper på hverken udbud eller efterspørgsel. I lande, hvor prostitution er forbudt, udbydes seksuelle ydelser alligevel, og de svenske og norske erfaringer med sexkøbsforbud er langt fra entydige – nogle hævder endog, at prostitutionsmiljøerne i Sverige og Norge er blevet hårdere og mere risikable for de prostituerede, fordi de nu er henvist til at færdes "under jorden" og dermed uden mulighed for offentlig hjælp og beskyttelse. Desuden har det ikke kunnet godtgøres, at udbredelsen af prostitution generelt er faldet som følge af sexkøbsforbuddene.

Selv hvis man mener, at staten gennem lovtiltag må begrænse de velfungerende sexarbejderes rettigheder af hensyn til deres dårligere stillede kolleger, er det således langt fra givet, at et forbud er den mest hensigtsmæssige vej. Og der er endda en reel risiko for, at man gennem en sådan kriminalisering vil *forværre* svage prostitueredes situation og vanskeliggøre deres mulighed for at modtage relevante sundhedsydelser, herunder rådgivning og oplysning samt testning for og behandling

af sexsygdomme. Hertil kommer den mere generelle stigmatisering, udstødning og negative særbehandling af sexarbejdere, som en kriminalisering kan frygtes at medføre.

Sex & Samfunds holdninger:

1/ Sex & Samfund anerkender den enkeltes ret til – under ansvar – at bestemme over sin egen krop og seksualitet. I udgangspunktet bør det derfor være den enkeltes suveræne beslutning, om vedkommende ønsker at sælge seksuelle ydelser.

2/ Sex & Samfund anbefaler, at tabuisering og stigmatisering modarbejdes, bl.a. gennem en styrket forsknings- og oplysningsindsats. Det anbefales desuden, at prostituerede i højere grad inddrages aktivt i diskussionen om deres verden og hverdag.

3/ Sex & Samfund anerkender, at der for nogle prostitueredes vedkommende *ikke* er tale om reel frivillighed, idet de kan være presset til prostitution pga. "trafficking", social nød eller for at vedligeholde et illegalt stofmisbrug. Der bør af samme grund arbejdes politisk, politimæssigt og socialt for at dæmme op for "trafficking" og for at støtte og beskytte svage prostituerede.

4/ Sex & Samfund anbefaler en mangestrengt, ikke-moraliserende hjælpe- og støtteindsats over for prostituerede – herunder vejledning og støttemuligheder for de sexarbejdere, som ønsker at forlade erhvervet.

5/ Sex & Samfund finder det rimeligt, at prostitution opfattes og behandles på lige fod med andre legale erhverv, hvilket bl.a. indebærer mulighed for organisering i fagforbund og medlemskab af A-kasse. Det bør undersøges, hvordan dette kan gennemføres i praksis under hensyntagen til de særlige forhold på området.

6/ Sex & Samfund anerkender, at nogle menneskers (herunder udviklingshæmmedes og handicappedes) livsglæde øges markant ved muligheden for køb af seksuelle ydelser. Vi arbejder derfor for et samfund, som er rummeligt og tolerant over for disse menneskers lyster og behov, så længe de ikke udledes på bekostning af andre.